

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Reacties

Berichten met betrekking tot het gebrek aan diepgang, achtergrond en zelfonderzoek bij psychoanalytische kindertherapeuten zijn sterk overdreven

Namens een groep psychoanalytische kindertherapeuten formuleren we een aantal bedenkingen bij het verslag van de heer Verbruggen over de debatnamiddag *Het einde van de psychoanalytische therapie*, op 15 november 1996 naar aanleiding van tien jaar Vlaamse Vereniging voor Psychotherapie.

In zijn verslag spreekt de heer Verbruggen in een 'post partum' een oordeel uit over 'het niveau van denken en ervaren' van de kinderpsychotherapeuten dat volgens hem niet dat van de volwassenentherapeuten haalt. De heer Verbruggen gebruikt aldus zijn verslag voor oneigenlijke doeleinden en het Tijdschrift voor Psychoanalyse laat zich gebruiken als forum voor pamflettaire stemmingmakerij over één van haar doelgroepen.

Verbruggen schetst terecht dat er een verschil is in gedachtegoed en opleiding tussen de verschillende groepen psychoanalytici en psychoanalytische therapeuten. Maar, het op ongenueanceerde en polariserende wijze naar buiten brengen van deze verschillen – die overigens erkend worden als discussiepunten binnen de VVPT – geeft allerminst blijk van een bekommernis de dialoog daarover binnen de vereniging te willen bevorderen. Bovendien lijkt hij de ervaren verschillen slechts te kunnen begrijpen door het 'andere, hem onbekende' te deva-lueren en te kleineren, waarbij hij het hem vertrouwd – de eigen opleidingsachtergrond als volwassenentherapeut en psychoanalyticus – tot norm verheft.

De verschillen, die in Verbruggens betoog nogal zwart-wit gesteld worden, wensen we duidelijk te nuanceren tegen de achtergrond van de overeenkomsten tussen kinder- en volwassenentherapeuten.

In een eerste alinea schrijft de verslaggever dat 'veel psychotherapeuten van de sectie volwassenen de ervaring hebben van een eigen analyse, van analyses onder supervisie en van seminaries gedurende jaren over analytische teksten', waar 'zeer weinig kindertherapeuten – er zijn uitzonderingen – op dat niveau van denken en ervaren zitten.' Wat de eigen analytische ervaring betreft was er inderdaad vroeger een belangrijk verschil tussen volwassenen- en kindertherapeuten. Hoewel dit een werkpunt blijft voor de kindertherapeuten, wordt dit verschil tussen de volwassenen- en de kindersectie steeds kleiner. De toetredingscriteria tot de VVPT zijn immers gelijk voor beide secties.

Wat de therapieën onder supervisie betreft, is het ons een raadsel waar Verbruggen het vandaan haalt dat kindertherapeuten die niet of minder zouden hebben. Ook hier zijn de toetredingsnormen van de VVPT gelijk voor beide groepen.

Seminaries over analytische teksten zijn in de opleiding van beide secties op gelijkaardige wijze uitgebouwd en worden er na de opleiding voortgezet. De heer Verbruggen kent blijkbaar alleen de seminaries waaraan hijzelf deelneemt.

In een tweede alinea omschrijft Verbruggen het *eidos* als 'geloven en beleven dat fantasma's alom hun invloed op de realiteit doen gelden'. Dit *eidos* bepaalt volgens hem 'de houding van de analysant (zichzelf willen ontdekken) en van de analyticus (abstinentie)'. Hier denkt Verbruggen duidelijk vanuit het standpunt van de analyticus die werkt met de fantasmen van de individuele, volwassen patiënt. In het werk van de kindertherapeut is de relatie tussen interne en externe realiteit complexer. De kindertherapeut heeft immers niet uitsluitend te maken met fantasmen van het kind en de invloed daarvan op de realiteit. Hij wordt eveneens geconfronteerd met de

fantasmen van ouders, opvoeders en andere omgevingsfiguren, die van invloed zijn op de psychische realiteit van het kind en op de vraag naar het starten en het beëindigen van een individuele therapie voor het kind. Het gegeven dat kinderen bovendien nog in ontwikkeling zijn, maakt dat de kindtherapeut naast zijn interesse voor de fantasmatische wereld van het kind ook een bekommernis en verantwoordelijkheid draagt met betrekking tot de gezinsrealiteit of leefomgeving. De heer Smis en de heer Vandeputte hebben in hun gekozen stellingen deze pijler beklemtoond. Dit domein is voor de kindtherapeuten een belangrijk gegeven dat op psychoanalytische wijze kan en moet worden doordacht. De heer Verbruggen herleidt hun inbreng echter tot een 'algemene, wat saai vanzelfsprekendheid'. Recente psychoanalytische auteurs zoals Lebovici (1991) en Stern (1985) pleiten ervoor het gereconstrueerde en het geobserveerde kind evenals het fantasmatische en het reële of actuele kind als complementair te beschouwen. Auteurs als Bergeret (1994), Berger (1986), Mächtlinger (1988 en 1990), Diatkine (1991) en Watillon (1992) trachten in hun praktijk bruggen te slaan tussen volwassenentherapie en kindtherapie en/of werken zowel met kinderen als volwassenen. Er is natuurlijk ook de individuele kindtherapie als uitgangspunt bij het denken over het einde van de therapie. Indien één van de sprekers gekozen had om explicietere stellingen daaromtrent uit te werken, zouden er tijdens de debatnamiddag allicht meer raakvlakken tussen alle sprekers duidelijk geworden zijn. De bijdragen van de kindtherapeuten aan deze debatnamiddag waren overigens zeer praktijkgericht. Deze therapeuten laten daarmee zien 'wroeters in het klinisch werkveld' te zijn. De bijdragen van de volwassenentherapeuten verschillen niet zelden van stijl en gaan vlugger over in een theoretisch-filosofisch discours.

Het is jammer dat dergelijke verschillen tijdens de debatnamiddag zelf niet verder geëxploreerd werden en ook dat de heer Verbruggen de verschillen deconstruerend noemt en aanleiding tot splitsing van de VVPT. Wat ons betreft blijven ze een uitnodiging tot dialoog en wederzijds respect. We hopen ze constructief te benutten als basis voor erkenning van gemeenschappelijkheid tussen kinder- en volwassenensectie van de VVPT.

Literatuur

Berger, M. (1986), *Entretiens familiaux et champ transitionnel*. Presses Universitaires de France, Paris.

Bergeret, J. (1994), *La Violence et la Vie. La face cachée de l'Oedipe*. Payot, Paris.

Diatkine, R. (1991), *La psychanalyse et le psychisme de l'enfant. Rencontre 'en pays fertile' ou dans le désert?* *Psychiatrie de l'enfant* 34, p. 99-122.

Lebovici, S. (1991), *Les psychanalystes pratiquent des psychothérapies bébés-parents*. *Revue française de psychanalyse* 55, p. 667-683.

Mächtlinger, V. (1988), *On being an analyst of children and adults*. *Bulletin of the Anna Freud Centre* 11, 317-329.

Mächtlinger, V. (1990), *The impact of some early developmental disturbances on the aims of child and adult analysis: Symbolization and the establishment of the treatment alliance*. *Bulletin of the Anna Freud Centre* 13, p. 85-102.

Stern, D. (1985), *The interpersonal world of the infant. A view from psychoanalysis and developmental psychology*. Basic Books, New York.

Watillon-Naveau, A. (1992), *Alice or the vicissitudes of the mother-daughter relationship*. *International Review of Psychoanalysis* 19, p. 209-216.

Nicole Vliegen, Martine Sucaet en Lieve Delaet – psychoanalytisch therapeuten, richting 'kind, jeugdige en gezin'

Reactie op het verslag van Guy Verbruggen in het Tijdschrift voor Psychoanalyse 1997/1

Als bestuur van de Vlaamse Vereniging voor Psychoanalytische Therapie voelen wij ons genoodzaakt te reageren op het verslag van Guy Verbruggen Studiedag 15 november 1996. Tien jaar Vlaamse Vereniging voor Psychoanalytische Therapie: 'Het einde van de psychoanalytische therapie' (Tijdschrift voor Psychoanalyse 1997/1, p. 37-39). Het betrof geen studiedag maar een debat over een aantal spanningsvelden binnen de vereniging. Het thema *Het einde van de psychoanalytische therapie* leek ons geschikt om de verschillen naar voren te laten komen. Om de discussie op

gang te brengen werd aan vier psychoanalytisch psychotherapeuten van verschillende strekking (waaronder één lid van onze vereniging) gevraagd om kort een aantal stellingen naar voren te brengen.

We danken de heer Verbruggen voor zijn verslag en zijn persoonlijke mening over de stellingen en over het debat. We vinden het echter onterecht om vanuit een persoonlijke appreciatie van deze stellingen generalisaties te maken over de opleiding en kwaliteiten van kindtherapeuten binnen de vereniging.

Namens het Bestuur van de VVPT,
Dr. R. Vermote, voorzitter